

Çocuk Hizmetlerinde Alternatif Bakım Modelleri

Geçici Bakımdan Kalıcı Çözüme

Yazar

Doç. Dr. Ergün HASGÜL

© Copyright 2025

Bu kitabın, basım, yayım ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanhğı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-375-809-7

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı

Çocuk Hizmetlerinde
Alternatif Bakım Modelleri-
Geçici Bakımdan Kalıcı Çözüme

Yayıncı Sertifika No

47518

Yazar

Ergün HASGÜL
ORCID iD: 0000-0002-1682-5213

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

POL019000

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

DOI

10.37609/akya.3971

Kütüphane Kimlik Kartı

Hasgül, Ergün.

Çocuk Hizmetlerinde Alternatif Bakım Modelleri- Geçici Bakımdan Kalıcı Çözüme /
Ergün Hasgül.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2025.

165 s. : şekil. ; 135x210 mm.

Kaynakça var.

ISBN 9786253758097

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Çocukların korunması, sadece bir hizmet alanı değil; bir toplumun vicdanı kadar, kurumsal kapasitesini ve hak temelli yaklaşımını da görünür kılan bir sınavdır. Çocuğun güvenliğini, esenliğini ve gelişimini tehdit eden ihmal, istismar, şiddet, yoksunluk ve kriz koşulları, çocuk koruma sistemlerinin her ülkede farklı biçimlerde yapılanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu zorunluluk, yalnızca “müdahale” etmekle sınırlı değildir; aynı zamanda çocukların yaşamlarında kalıcı izler bırakabilecek kararların, mümkün olan en kısa sürede, mümkün olan en doğru biçimde verilmesini gerektirir. İşte bu kitap, tam da bu kritik kavşakta yer alan bir soruya odaklanmaktadır: Çocuk hizmetlerinde alternatif bakım modelleri, çocuğun üstün yararı ekseninde nasıl kurgulanmalı ve “geçici bakım”dan “kalıcı çözüme” giden yol nasıl güvence altına alınmalıdır?

Alternatif bakım, çoğu zaman istemeden girilen bir kapıdır; ancak o kapıdan içeri giren bir çocuk için, sürecin niteliği geleceğini belirler. Bu nedenle alternatif bakım, yalnızca barınma veya koruma sağlama işleviyle ele alınamaz; çocuğun bakım sürekliliği, güvenli bağlanma ilişkileri, eğitim ve sağlık ihtiyaçları, psikososyal destek gereksinimleri ve kimlik/aidiyet gelişimi gibi çok boyutlu bir çerçevede değerlendirilmelidir. Çocuğun aile çevresinden ayrılmasının her koşulda bir risk faktörü olabileceği gerçeği, hizmet modellerinin “en az müdahale ile en yüksek koruma” ilkesine dayanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu kitapta benimsenen temel yaklaşım, alternatif bakımın bir “son durak” değil; çocuğu güvenli ve sürdürülebilir bir bakım düzenine ulaştıran planlı ve zaman duyarlı bir geçiş süreci olduğudur.

Kitabın amacı, çocuk hizmetlerinde alternatif bakım modellerini hem küresel perspektifte hem de Türkiye bağlamında, tarihsel, kurumsal ve hukuki boyutlarıyla birlikte ele almak; uygulamaya dönük süreçleri vaka yönetimi mantığı içinde görünür kılmak ve özellikle geçici koruyucu aile hizmet modelinin kritik rolünü anlaşılır bir çerçeveye

oturtmaktadır. Bu doğrultuda kitap, okuru yalnızca “model tanıtımı”na değil; karar verme ve uygulama süreçlerinin nasıl işletilmesi gerektiğine, hangi aşamalarda hangi risklerin doğabileceğine ve hangi kalite unsurlarının süreci güçlendireceğine dair daha bütüncül bir okumaya davet etmektedir.

Kitabın ilk bölümü, alternatif bakımın kavramsal çerçevesini ve “geçici bakımdan kalıcı çözüme” uzanan yol haritasını sunmaktadır. Ardından gelen Dünya’da Çocuk Hizmetlerinde Alternatif Bakım Modelleri bölümü, uluslararası eğilimler, iyi uygulama ilkeleri ve farklı ülkelerdeki model çeşitliliği üzerinden karşılaştırmalı bir zemin oluşturmaktadır. Bu küresel çerçeve, yalnızca örnek aktarmak amacı taşımaz; aynı zamanda Türkiye’deki uygulamaları analiz edebilmek için bir “ayna” işlevi görür. Devamında Türkiye’de Çocuk Hizmetlerinde Alternatif Bakım Modelleri bölümü, ülkemizdeki hizmet yapılanmasını, dönüşüm dinamiklerini ve temel hizmet modellerini genel hatlarıyla ele alır.

Alternatif bakımın sahadaki karşılığı, çoğu zaman hukuki zeminle başlar ve idari–adli süreçlerle şekillenir. Bu nedenle Alternatif Bakım Hizmetlerinde Ulusal Yasal Mevzuat bölümü, uygulamanın dayandığı mevzuat çerçevesini ve yetki–sorumluluk alanlarını açıklığa kavuşturmayı hedeflemektedir. Mevzuat, tek başına hizmet üretmez; ancak doğru uygulama için sınırları, imkanları ve zorunlulukları belirleyen temel çerçevedir. Bu çerçeveyi, çocuğun sisteme ilk temasından itibaren sürecin nasıl yönetildiğini ele alan Alternatif Bakım Hizmetlerinde İlk Kabul Süreçleri bölümü izlemektedir. İlk kabul, çoğu zaman hızlı kararların alındığı ve çocuğun güvenliğinin en acil biçimde sağlanması gereken dönemdir; bu nedenle burada yapılan her tercih, sonraki aşamaların kalitesini doğrudan etkiler.

Kitabın omurga bölümlerinden biri olan Vaka Yönetimi, alternatif bakım sürecinin “tekil müdahaleler” değil; planlı, izlenen ve gözden geçirilen bir süreç olarak nasıl işletileceğini ele almaktadır. Vaka yönetimi; çocuğun ihtiyacını doğru değerlendirme, uygun hizmeti seçme, hizmetleri koordine etme, planı izleme ve gerektiğinde güncelleme becerisi gerektirir. Bu beceri, hem çocuğun esenliğini güçlendirir hem de sistemin hesap verebilirliğini artırır. Bu omurganın üzerinde yükselen Koruyucu Aile ve Evlat Edindirme Hizmet Modelleri bölümü, aile

temelli bakımın kalıcı çözüme ulaşmadaki önemini; uygunluk kriterleri, süreçler ve çocuğun yüksek yararı perspektifiyle tartışmaktadır.

Kitapta yer alan Geçici Koruyucu Aile Hizmet Modeli bölümü ise, Türkiye’de son yıllarda çalışılmaya başlayan geçici bakımın, çocukların kuruluş bakımına alınmadan ya da kurumda kalış süresi uzamadan, güvenli bir aile ortamında korunmasını mümkün kılan kritik bir geçiş modeli olduğunu ele alır. Bu model, doğru işletildiğinde çocuğun yaşamındaki belirsizliği azaltır; yanlış işletildiğinde ise yer değiştirme sayısını artırarak yeni riskler üretebilir. Bu nedenle modelin başarısı, yalnızca “yerleştirme” ile değil; süre yönetimi, karar destek mekanizmalarının etkinliği, biyolojik aile ve akraba ağı değerlendirmesi ve izleme kalitesiyle ölçülmelidir.

Kitabın son bölümlerine doğru, alternatif bakımın kuruluş boyutu iki eksenle ele alınmaktadır: Türkiye’de Çocuk Hizmetlerinde Kuruluş Bakım Modelleri bölümü kuruluş bakımının yapısını, kapsamını ve kullanım gerekçelerini tartışırken; Kuruluş Bakımının Çocuklar Üzerindeki Etkileri bölümü, özellikle küçük yaş grubu çocuklar başta olmak üzere, kuruluş bakımının çocuk gelişimi üzerindeki olası etkilerini ve risklerini bilimsel bir çerçevede değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu iki bölüm, kuruluş bakımını “var/yok” ikilemine sıkıştırmadan; hangi koşullarda gerekli hale gelebileceğini, hangi koşullarda azaltılması gerektiğini ve alternatiflerin nasıl güçlendirilebileceğini tartışan dengeli bir yaklaşım sunar.

Kitabın son bölümü ise alternatif bakımın yalnızca çocuğun yerleştirilmesine odaklanan bir süreç olmadığını; esasen çocuğun güvenliği ni merkeze alarak aile sisteminin güçlendirilmesiyle birlikte ele alınması gereken bütüncül bir müdahale alanı olduğunu vurgulamaktadır. Biyolojik aileyle çalışma; riskin doğru analiz edilmesi, ebeveynlik kapasitesinin ve koruyucu faktörlerin değerlendirilmesi, gerekli psiko-sosyal ve ekonomik desteklerin planlanması, güvenli temas ve görüşme düzenlemelerinin yapılandırılması ve uygun olduğu koşullarda aileye dönüş (yeniden birleşme) hedefinin gerçekçi bir planla yürütülmesini kapsar. Bu bölümde, çocuğun üstün yararı ilkesi doğrultusunda aileyle çalışmanın temel amaçları, yöntemleri ve etik sınırları ele alınarak; alternatif bakım sürecinin “geçici” bir düzenleme olmaktan çıkıp çocuğu kalıcı ve

güvenli bir bakım çözümüne ulaştıran planlı bir geçiş sürecine dönüşmesi için biyolojik aile çalışmasının kritik rolü tartışılmaktadır.

Bu kitap; akademisyenlere, öğrencilere, saha uygulayıcılarına ve politika yapıcılara aynı anda seslenmeyi hedeflemektedir. Kitabın yazımında temel kaygı, kavramsal ve hukuki doğruluğu korurken sahadaki gerçekliğe temas eden, uygulanabilir ve tartışmayı ileriye taşıyan bir dil kurabilmektir. Alternatif bakım alanında “tek doğru”dan çok, çocuğun yüksek yararını merkeze alan ve bağlama duyarlı kararlar üretebilen sistemlere ihtiyaç vardır. Bu kitabın, alternatif bakım hizmetlerinin güçlendirilmesine, geçici bakımdan kalıcı çözüme uzanan sürecin daha etkin yönetilmesine ve en önemlisi her çocuğun güvenli bir yaşam düzenine ulaşmasına katkı sunmasını temenni ediyorum.

Ergün HASGÜL
16.12.2025
Ankara

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1	Giriş	1
Bölüm 2	Dünya’da Çocuk Hizmetlerinde Alternatif Bakım Modelleri.....	11
Bölüm 3	Türkiye’de Çocuk Hizmetlerinde Alternatif Bakım Modelleri.....	29
Bölüm 4	Alternatif Bakım Hizmetlerinde Ulusal Yasal Mevzuat.....	43
Bölüm 5	Alternatif Bakım Hizmetlerinde İlk Kabul Süreçleri.....	63
Bölüm 6	Vaka Yönetimi	87
Bölüm 7	Koruyucu Aile ve Evlat Edindirme Hizmet Modelleri.....	103
Bölüm 8	Geçici Koruyucu Aile Hizmet Modeli.....	113
Bölüm 9	Türkiye’de Çocuk Hizmetlerinde Kuruluş Bakım Modelleri.....	121
Bölüm 10	Kuruluş Bakımının Çocuklar Üzerindeki Etkileri	129
Bölüm 11	Alternatif Bakım Hizmetlerinde Biyolojik Aile ile Çalışma	141

*“Karanlığın en uzun sürdüğü yerde bile
umut etmeyi unutmayan çocuklara...”*

GİRİŞ

Aile ortamı çocukların sağlıklı büyümesi ve gelişmesi için en uygun ortam olmasına rağmen bazı koşullarda çocukların ailelerinde yaşaması riskli olabilmektedir. Çocuklar herhangi bir nedenle biyolojik ailelerinden ve yakınlarından ayrılabilir ve yeni bir bakım ortamına ihtiyaç duyabilir. İhmal, istismar, aile içi şiddet, ebeveynin yetersizliği, yoksulluk, terk edilme, ölüm, kayıp, acil durumlar (deprem, savaş gibi), çocuğun özel ihtiyaçları gibi birçok neden çocukları biyolojik ailesinden ayırabilmektedir. Böyle durumlarda çocuğun korunması devletin sorumluluğundadır ve sosyal hizmet birimlerinin koruma ihtiyacını değerlendirmesi önemlidir (Erol, 2004; Yaman ve Tuncay, 2020).

Çocuğun sağlıklı beslenememesi, hijyeninin sağlanamaması, eğitim ve sağlık gibi hizmetlere erişimindeki sorunlar çocukların biyopsikososyal gelişimleri için önemli ihmal örneklerindedir.

Çocuğun fiziksel, duygusal, cinsel istismarı, ya da ciddi istismar riskinin olması, aile içi şiddete ve istismara tanık olması da çocuğun aile ortamından ayrılması için önemli bir neden olabilir.

Ebeveynlerinin ağır ruh sağlığı sorunları, bağımlılık, ciddi bilişsel yetersizlik, krizler çocukların gelişimini etkileyen önemli sorunlardır. Bu nedenle ebeveynlik kapasitesinin yeterli

Bu kitabın geri kalanında alternatif bakım modellerinin ve süreçlerinin değerlendirilmesini yukarıdaki süreç doğrultusunda;

- Dünya örneklerini,
- Türkiye sistemini,
- Mevzuat zeminini,
- İlk kabul süreçlerini,
- Vaka yönetimi aşamalarını,
- Türkiye'deki aile odaklı hizmetleri
- Kuruluş bakım modellerini ve
- Kuruluşların çocuklar üzerindeki etkilerini ve
- Biyolojik aile ile çalışma knoularını ele alacağız.

KAYNAKLAR

- Çocuklar Güvende Ekiplerinin Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönerge, (2023). Erişim tarihi: 16.08.2025 Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/media/131361/16032023-tarihli-cocuklar-guvende-ekiplerinin-calisma-usul-ve-esaslarina-iliskin-yonerge.pdf>
- Çocuk Koruma Hizmetleri Planlama ve Çocuk Bakım Kuruluşlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (2022). Erişim tarihi: 16.08.2025 Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/media/115396/cocuk-koruma-hizmetleri-planlama-ve-cocuk-bakim-kuruluslarinin-calisma-usul-ve-esaslari-hakkinda-yonetmelik.pdf>
- Çocuk Koruma Kanunu (2005). Erişim tarihi: 15.08.2025 Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5395&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Çocuk Koruma Kanuna Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkındaki Yönetmelik, (2006). Erişim tarihi 18.08.2025 Erişim adresi: <https://cigm.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/232020113231%C3%87ocuk%20Koruma%20Kanununa%20G%C3%B6re%20Verilen%20Koruyucu%20ve%20Destekleyici%20Tedbir%20Kararlar%C4%B1n%C4%B1n%20Uygulanmas%C4%B1%20Hakk%C4%B1nda%20Y%C3%B6netmelik.pdf>
- Erol, N. (2004). Yuva, Yetiştirme Yurtları Sorunun mu Yoksa Çözümün mü Parçası? Koruma Altındaki Çocuklar, Prof. Dr. Mualla Öztürk Anısına

XVII. Sempozyum Sunuları, Anlara, Sempozyum Bildiri Özetleri Kitabı: 33-140.

Sosyal Hizmetler Kanunu (1983). Erişim tarihi: 15.08.2025 Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2828&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

Yaman, F., Tuncay, T. (2020). Ölümcül Çocuk İstismarları ve Türkiye Çocuk Koruma Sistemine Yönelik Bir Değerlendirme. Toplum ve Sosyal Hizmet, 31(3), 1370-1393.

DÜNYA'DA ÇOCUK HİZMETLERİNDE ALTERNATİF BAKIM MODELLERİ

Çocukların biyolojik ailelerinden ayrılarak alternatif bakım sistemlerine dâhil edilmesi, çocuk koruma alanında hem etik hem de uygulamaya ilişkin çok boyutlu tartışmaları beraberinde getiren karmaşık bir süreçtir. Dünya genelinde milyonlarca çocuk; ihmal ve istismar, ebeveyn kaybı, yoksulluk, silahlı çatışmalar, zorunlu göç, ebeveynlerin özgürlüğünden yoksun bırakılması ya da ciddi psiko-sosyal sorunlar gibi nedenlerle ailesinin bakım sağlayamadığı durumlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu bağlamda alternatif bakım, çocuğun ailesinden ayrılmasını teşvik eden bir mekanizma değil; aksine çocuğun korunması, gelişiminin desteklenmesi ve temel haklarının güvence altına alınması amacıyla başvurulanan **geçici ve zorunlu** bir sosyal hizmet müdahalesi olarak değerlendirilmelidir (UN General Assembly [UNGA], 2009; UNICEF, 2017).

Uluslararası çocuk koruma literatürü, alternatif bakım uygulamalarının temel amacının, çocukların mümkün olan en kısa sürede güvenli ve destekleyici bir aile ortamında yaşamalarını sağlamak olduğunu vurgulamaktadır. Birleşmiş Milletler Çocukların Alternatif Bakımına İlişkin Rehber İlkeleri, çocukların ailelerinden ayrılmasının **son çare** olması gerektiğini, ayrılığın kaçınılmaz olduğu durumlarda ise bakımın **çocuğun yüksek yararını** esas alan, nitelikli ve denetlenebilir modeller üzerin-

nizmalarının etkin biçimde işletilmesi ve çocukların ihtiyaçlarının bütüncül biçimde değerlendirilmesi, alternatif bakımın istisnai bir müdahale olarak kalmasını sağlamaktadır. Bu yaklaşım, çocuk koruma sistemlerinin yalnızca risklere müdahale eden değil, aynı zamanda riskleri azaltan bir yapıya kavuşmasını mümkün kılmaktadır. Alternatif bakımın etkinliği, bakım sürecinin sürekliliği ve istikrarıyla da yakından ilişkilidir. Sık yer değiştirmeler, belirsizlik ve yetersiz destek, çocuklar açısından ikincil travmalara yol açabilmekte; bakımın koruyucu işlevini zayıflatmaktadır. Buna karşılık, planlı, izlenen ve gerektiğinde uyarlanan bakım süreçleri, çocukların gelişimsel ihtiyaçlarına daha duyarlı bir zemin sunmaktadır. Bu durum, alternatif bakımın pasif bir yerleştirme süreci değil, aktif ve profesyonel bir sosyal hizmet müdahalesi olarak ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Sonuç olarak, çocuk hizmetlerinde alternatif bakım, tekil modeller üzerinden değil; önleme, nitelik, süreklilik ve çocuk hakları ilkeleri etrafında şekillenen bir sistem bütünlüğü içerisinde değerlendirilmelidir. Alternatif bakımın temel amacı, çocukları kalıcı biçimde ailelerinden ayırmak değil, güvenli ve destekleyici yaşam koşulları içinde gelişimlerini sürdürmelerini sağlamaktır. Bu çerçevede, alternatif bakım politikalarının ve uygulamalarının, çocukların bireysel ihtiyaçlarını merkeze alan, esnek ve bağlama duyarlı yaklaşımlar temelinde geliştirilmesi, çocuk koruma sistemlerinin güçlendirilmesi açısından kritik bir önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

- Barth, R. P., Lee, C. K., Wildfire, J., & Guo, S. (2005). A comparison of the governmental costs of long-term foster care and adoption. *Social Service Review*, 79(2), 249–274.

- Blackstock, C. (2011). The Canadian human rights tribunal on First Nations child welfare. *First Peoples Child & Family Review*, 6(2), 8–22.
- Cantwell, N., Davidson, J., Elsley, S., Milligan, I., & Quinn, N. (2012). *Moving forward: Implementing the Guidelines for the Alternative Care of Children*. Centre for Excellence for Looked After Children in Scotland.
- Courtney, M. E., & Hook, J. L. (2017). The potential educational benefits of extending foster care to young adults. *Children and Youth Services Review*, 72, 124–132.
- Courtney, M. E., Dworsky, A., Brown, A., Cary, C., Love, K., & Vorhies, V. (2011). *Midwest evaluation of the adult functioning of former foster youth*. Chapin Hall.
- Daly, M., & Bray, R. (2015). *Family and parenting support: Policy and provision in a global context*. UNICEF.
- Department for Education. (2022). *Children looked after in England*. UK Government.
- Dozier, M., Peloso, E., Lindhiem, O., Gordon, M. K., Manni, M., Sepulveda, S., Ackerman, J., Bernier, A., & Levine, S. (2006). Developing evidence-based interventions for foster children: An example of a randomized clinical trial with foster infants and toddlers. *Journal of Social Issues*, 62(4), 767–785.
- Eurochild. (2019). *Opening doors for Europe's children: De-institutionalisation and quality alternative care*. Eurochild.
- European Commission. (2013). *Investing in children: Breaking the cycle of disadvantage*. European Union.
- European Commission. (2013). *Investing in children: Breaking the cycle of disadvantage*. European Union.
- Gilbert, N., Parton, N., & Skivenes, M. (2011). *Child protection systems: International trends and orientations*. Oxford University Press.
- Kindler, H., Helming, E., Meysen, T., & Jurczyk, K. (2011). *Handbook of family policy*. Barbara Budrich.
- Knorth, E. J., Harder, A. T., Zandberg, T., & Kendrick, A. (2008). Under one roof: A review and selective meta-analysis on the outcomes of residential child and youth care. *Children and Youth Services Review*, 30(2), 123–140.
- Leloux-Opmeer, H., Kuiper, C., Swaab, H., & Scholte, E. (2016). Characteristics of Children in Foster Care, Family-Style Group Care, and Residential Care: A Scoping Review. *Journal of child and family studies*, 25, 2357–2371. <https://doi.org/10.1007/s10826-016-0418-5>
- McCall, R. B. (2013). The consequences of early institutionalization: Can institutions be improved? *Child and Adolescent Mental Health*, 18(4), 193–201.
- Nelson, C. A., Fox, N. A., & Zeanah, C. H. (2014). *Romania's abandoned children*. Harvard University Press.
- OECD. (2011). *Doing better for families*. OECD Publishing.
- Petrowski, N., Cappa, C., & Gross, P. (2017). Estimating the number of child-

- ren in formal alternative care: Challenges and results. *Child Abuse & Neglect*, 70, 388–398.
- Rubin, D. M., O'Reilly, A. L., Luan, X., & Localio, A. R. (2007). The impact of placement stability on behavioral well-being for children in foster care. *Pediatrics*, 119(2), 336–34.
- Save the Children. (2018). *Keeping children out of harmful institutions: Why we should be investing in family-based care*. Save the Children.
- Sherr, L., Roberts, K. J., & Gandhi, N. (2017). Child violence experiences in institutionalised/orphanage care. *Psychology, health & medicine*, 22(sup1), 31–57.
- Smyke, A. T., Zeanah, C. H., Fox, N. A., Nelson, C. A., & Guthrie, D. (2007). Placement in foster care enhances quality of attachment among young institutionalized children. *Child Development*, 78(1), 212–223.
- Stein, M. (2012). *Young people leaving care: Supporting pathways to adulthood*. Jessica Kingsley.
- Truth and Reconciliation Commission of Canada. (2015). *Honouring the truth, reconciling for the future*. Government of Canada.
- UN General Assembly. (2009). *Guidelines for the Alternative Care of Children* (A/RES/64/142). United Nations.
- UNICEF. (2017). *A familiar face: Violence in the lives of children and adolescents*. UNICEF.
- Van IJzendoorn, M. H., Bakermans-Kranenburg, M. J., Duschinsky, R., Skinner, G. C. M., Sonuga-Barke, E. J. S., & others. (2020). Institutionalisation and deinstitutionalisation of children: A systematic and integrative review. *The Lancet Psychiatry*, 7(8), 703–720.
- Winokur, M., Holtan, A., & Valentine, D. (2009). Kinship care for the safety, permanency, and well-being of children. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, (1).

TÜRKİYE’DE ÇOCUK HİZMETLERİNDE ALTERNATİF BAKIM MODELLERİ

Çocukluk dönemi, bireyin fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal gelişiminin temellerinin atıldığı, aynı zamanda çevresel risklere karşı en kırılgan olunan yaşam evresi olarak kabul edilmektedir. Aile, çocuğun korunması, bakımı ve gelişiminin desteklenmesinde birincil ve en doğal sosyal çevreyi oluşturmakta; ancak çeşitli sosyal, ekonomik ve psikososyal nedenlerle bazı çocuklar biyolojik ailelerinin yanında güvenli ve destekleyici bir yaşam sürdürememektedir. İhmal, istismar, yoksulluk, ebeveyn kaybı, aile içi şiddet, göç ve zorunlu yer değiştirme gibi risk faktörleri, çocukların korunma ihtiyacını artırmakta ve çocuk koruma sistemlerinin etkin biçimde işlemlerini zorunlu kılmaktadır (UNICEF, 2021; World Health Organization [WHO], 2022).

Çocuk koruma sistemleri, korunma ihtiyacı bulunan çocukların güvenliğini sağlamayı, gelişimlerini desteklemeyi ve uzun vadede toplumsal uyumlarını güçlendirmeyi amaçlayan çok boyutlu sosyal politika ve hizmet alanlarıdır. Bu sistemler içerisinde bakım hizmetleri, çocuğun yüksek yararı ilkesinin somutlaştığı temel müdahale alanlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Uzun yıllar boyunca birçok ülkede, ailesi yanında bakımı sağlanamayan çocuklar için kurumsal bakım temel çözüm yolu olarak benimsenmiştir. Ancak özellikle 20. yüzyılın

KAYNAKLAR

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2023). *Çocuk hizmetleri istatistikleri*. Ankara.
- Bıyıklı, L. (1982). *Yetiştirme yurdunda kalan çocukların zihinsel ve psiko-sosyal gelişimleri*. Ankara Üniversitesi.
- Browne, K. (2009). The risk of harm to young children in institutional care. *Save the Children*.
- Demirbilek, S. (2000). Korunmaya muhtaç gençlerin topluma kazandırılmasında yetiştirme yurtları. *DEÜ İİBF Dergisi*, 15(2), 137–152.
- Dozier, M., Zeanah, C. H., Wallin, A. R., & Shaffer, C. (2014). Institutional care for young children: Review of literature and policy implications. *Social Issues and Policy Review*, 8(1), 1–44.
- Dozier, M., Zeanah, C. H., Wallin, A. R., & Shaffer, C. (2014). Institutional care for young children: Review of literature and policy implications. *Social Issues and Policy Review*, 8(1), 1–44.
- Erdal, L. (2014). Türkiye’de sosyal politika ve koruyucu aile hizmet modeli. *Sosyoekonomi*, 22(22), 171–192.
- Gökçearslan-Çıfci, E. (2009). Türkiye’de ve dünyada korunmaya ihtiyacı olan çocuklara yönelik hizmetlerin tarihsel gelişimi. *Aile ve Toplum*, 11(5), 53–65.
- İkizoğlu, M. (2001). *Türkiye’de yoksulluk ve sosyal yardım uygulamaları*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Julian, M. M. (2013). Age at adoption from institutional care as a window into the lasting effects of early experiences. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 16(2), 101–145.
- Kang, H., et al. (2014). The outcomes of foster care in South Korea. *Children and Youth Services Review*, 39, 135–143.
- Küsmes, B. (2020). Korunma ihtiyacı olan çocuklar için kurumsal ve alternatif hizmet modelleri: Bir değerlendirme. *IJSHS*, 4(3), 201–225.
- McCall, R. B. (2013). The consequences of early institutionalization: Can institutions be improved? *Child and Adolescent Mental Health*, 18(4), 193–201.
- Rushton, A., & Minnis, H. (2008). Residential and foster family care. In *Rutter’s Child and Adolescent Psychiatry*.
- Şenocak, H. (2005). *Korunmaya muhtaç çocuklar ve bakım hizmetleri*. Ankara: Nobel.
- UNICEF. (2021). *Child protection systems strengthening*. New York.
- United Nations. (2010). *Guidelines for the Alternative Care of Children*. New York.
- Üstün, E. & Akman, B. (2002). Kurum bakımındaki çocukların benlik algıları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 9(1), 15–23.

- van IJzendoorn, M. H., Bakermans-Kranenburg, M. J., Duschinsky, R., et al. (2020). Institutional care and child development: A meta-analysis. *The Lancet Psychiatry*, 7(8), 703–720.
- World Health Organization. (2022). *Guidelines on child protection and wellbeing*. Geneva.
- Yazıcı, E. (2013). *Türkiye’de çocuk koruma sistemi ve sosyal hizmet*. Ankara: Nobel.

ALTERNATİF BAKIM HİZMETLERİNDE ULUSAL YASAL MEVZUAT

Türkiye’de alternatif bakım; çocuğun yüksek yararı, aile yanında desteklenmesi ve zorunlu hâllerde aile odaklı bakımın önceliklendirilmesi ilkeleri etrafında şekillenir. Çocuk koruma alanı mevzuat ve hukuk ile güçlenen bir alandır. “Çocuğun yüksek yararı” ilkesi çerçevesinde hazırlanan ulusal mevzuat ile çocukların sağlıklı biyolojik aile ortamlarında büyümesi, eğer bu mümkün değilse çocuk için riskleri önleyecek şekilde uygun alternatif bakım hizmetinin uygulanmasına zemin oluşturmaktadır. Türkiye’de alternatif bakım hizmetlerine dayanak oluşturan yasal mevzuat aşağıda paylaşılmıştır. Alternatif bakım hizmetlerinde çocukla çalışırken bu yasal dayanağa göre hizmet etmek temel sorumluluktur.

“Alternatif bakım”, çocuğun biyolojik ailesi yanında güvenli biçimde bakılmadığı durumlarda, çocuğun korunması ve gelişiminin sağlanması için başvurulacak bakım düzenlemelerinin genel adıdır. Türkiye mevzuatında kavram; tek bir kanunda “alternatif bakım” başlığıyla tanımlanmaktan çok, koruyucu–destekleyici tedbirler, bakım tedbiri/korunma kararı, koruyucu aile, kuruluş bakımı, evlat edinme, vesayet gibi kurumlar üzerinden işletilmektedir.

Kanun'un 311. Ve 312. Maddeleri gereği çocukların uygun kişilere evlat edindirilme hizmetinin uygulama esaslarını, Genel Müdürlük ile evlat edinenin yetki ve sorumluluklarını belirlemek, hizmetin etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamaktır.

Çocukların refah içinde yaşamalarını sağlamak ve risklerden korumak için yürütülmüş Çocuklar Güvende Projesi de tamamlandıktan sonra Sosyal Hizmet Merkezleri üzerinden çalışmalarını sürdürmeye devam ettirmektedir. İlgili projenin uygulanmasına ilişkin yasal mevzuat 2023 yılında Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine gönderilen “Çocuklar Güvende Ekiplerinin Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönerge”dir. Yönergenin amacı, çocukların sağlıklı gelişimlerini desteklemek, risklerden koruyarak, refah içinde yaşamalarını sağlamak için her ilde çocuklar güvende ekiplerinin oluşturulması ile bu ekipler aracılığıyla risk altındaki çocuklara yönelik tespit, yönlendirme ve izleme faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

KAYNAKLAR

- ÇHGM, (2025). Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü E-Bülteni Ekim sayı: 35. Erişim tarihi 17.12.2025. Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/chgm/ya-yinlar/bultenler/>
- Çocuklar Güvende Ekiplerinin Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönerge, (2023). Erişim tarihi: 16.08.2025 Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/media/131361/16032023-tarihli-cocuklar-guvende-ekiplerinin-calisma-usul-ve-esaslarina-iliskin-yonerge.pdf>
- Çocuk Koruma Hizmetleri Planlama ve Çocuk Bakım Kuruluşlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (2022). Erişim tarihi: 16.08.2025 Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/media/115396/cocuk-koruma-hizmetleri-planlama-ve-cocuk-bakim-kuruluslarinin-calisma-usul-ve-esas-lari-hakkinda-yonetmelik.pdf>
- Çocuk Koruma Kanunu (2005). Erişim tarihi: 15.08.2025 Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5395&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

- Çocuk Koruma Kanuna Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkındaki Yönetmelik, (2006). Erişim tarihi 18.08.2025 Erişim adresi:<https://cigm.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/232020113231%C3%87ocuk%20Koruma%20Kanununa%20G%C3%B6re%20Verilen%20Koruyucu%20ve%20Destekleyici%20Tedbir%20Kararlar%C4%B1n%C4%B1n%20Uygulanmas%C4%B1%20Hakk%C4%B1nda%20Y%C3%B6netmelik.pdf>
- Çocukların Korunması ve Uluslararası Evlat Edinme Konusunda İşbirliğine Dair Sözleşmesi, (2001). Sözleşmenin onaylanmasını uygun bulan 5049 sayılı Kanun. Erişim tarihi: 11.10.2025. Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/uploads/chgm/uploads/pages/kanunlar/5049-sayili-cocuklarin-korunmasi-ve-ulkelerarası-evlat-edinme-konusunda-isbirligine-dair-sozlesmenin-onaylanmasinin-uygun-bulundugu-hakkinda-kanun.pdf>
- Evlat Edinme Yönergesi, (2002). T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü. Erişim tarihi: 11.11.2025. Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/uploads/chgm/uploads/pages/yonergeler/evlat-edinme-yonergesi-mulga.pdf>
- Koruyucu Aile Yönetmeliği, (2012). Erişim tarihi: 25.09.2025 Erişim adresi: <https://aile.gov.tr/uploads/chgm/uploads/pages/yonetmelikler/koruyucu-aile-yonetmeligi.pdf>
- T.C. Anayasası, (1982). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. Erişim Tarihi: 17.12.2025. Erişim adresi: <https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/illeridaresi/Mevzuat/Kanunlar/Anayasa.pdf>
- TMK, (2001). Türk Medeni Kanunu, Erişim tarihi: 13.11.2025 Erişim adresi: <https://mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>
- Sosyal Hizmetler Kanunu (1983). Erişim tarihi: 15.08.2025 Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2828&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

ALTERNATİF BAKIM HİZMETLERİNDE İLK KABUL SÜREÇLERİ

Bu bölüm alternatif bakım hizmetlerinde ilk kabul süreçlerini değerlendirmeyi, çocuklar için “Güvenli” bir kabul süreci için gerekli yaklaşımı, Türkiye’de ilk kabul süreçlerinde yürütülen iş ve işlemleri değerlendirecektir. Bu gerekçeyle bölüm iki alt başlıktan oluşmaktadır.

- Kuruluş Bakımında Güvenli Başlangıç: İlk Kabul
- Türkiye’de Alternatif Bakım Hizmetlerinde İlk Kabul Süreçleri

Kuruluş Bakımında Güvenli Başlangıç: İlk Kabul

Kuruluş bakımına ilk kabul, çocuğun yaşam öyküsünde çoğu zaman “ikinci bir kopuş” anlamına gelen, yüksek stresli bir geçiş anıdır. Bu yüzden ilk kabul süreci, yalnızca idari bir kayıt ve yerleştirme işlemi olarak değil; çocuğun güvenliğinin sağlanması, örselenmenin (yeniden) tetiklenmesinin önlenmesi, haklarının hayata geçirilmesi ve bireyselleştirilmiş bakımın en erken anda başlatılması olarak ele alınmalıdır. Çocuğun kuruluşa geldiği gün, aslında bakımın kalitesini haftalarca belirleyen bir “kritik pencere”dir: doğru bir ilk temas, güvenli bir çevre ve öngörülebilir bir rutin; korku, öfke, kaçma girişimi, içe çekilme, donma tepkisi, saldırganlaşma gibi stres yanıtlarını azaltabilir. Tersı durumunda ise çocuğun “kuruma uyum” diye etiketlenen

KAYNAKLAR

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2008). *Çocuk evleri çalışma usul ve esasları hakkında yönetmelik*.
- Bick, J., Zhu, T., Stamoulis, C., Fox, N. A., Zeanah, C. H., & Nelson, C. A. (2015). Effect of early institutionalization and foster care on long-term white matter development: A randomized clinical trial. *JAMA Pediatrics*.
- Browne, K. (2009). *The risk of harm to young children in institutional care*. UNICEF/Better Care Network.
- Çocuk Koruma Hizmetleri Planlama ve Çocuk Bakım Kuruluşlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (2022). Erişim tarihi: 16.08.2025 Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/media/115396/cocuk-koruma-hizmetleri-planlama-ve-cocuk-bakim-kuruluslarinin-calisma-usul-ve-esas-lari-hakkinda-yonetmelik.pdf>
- Çocuk Koruma Kanunu (2005). Erişim tarihi: 15.08.2025 Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5395&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Gunnar, M.R., Bruce, J., Grotevant, H.D. (2000). International adoption of institutionally reared children: Research and policy. *Development and Psychopathology*, 12:677–693. doi: 10.1017/s0954579400004077.
- MacLean, K. (2003). The impact of institutionalization on child development. *Development and Psychopathology*, 15(4), 853–884.
- National Institute for Health and Care Excellence. (2021). *Looked-after children and young people (NG205)*.
- Palacios, J., Sánchez-Sandoval, Y. (2005). Beyond adopted/non-adopted comparisons. In: Brodzinsky D, Palacios J, editors. *Psychological issues in adoption: Research and applications*. Westport, CT: Greenwood, pp. 115–142.
- Substance Abuse and Mental Health Services Administration. (2014). *SAMHSA's concept of trauma and guidance for a trauma-informed approach*. U.S. Department of Health and Human Services.
- Türkiye Cumhuriyeti. (1983). *Sosyal Hizmetler Kanunu* (Kanun No. 2828, 27 Mayıs 1983, Sayı 18059).
- Türkiye Cumhuriyeti. (2005). *Çocuk Koruma Kanunu* (Kanun No. 5395, 15 Temmuz 2005, Sayı 25876).
- Türkiye Cumhuriyeti. (2006). *Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmelik* (Resmî Gazete, 24 Aralık 2006, Sayı 26386).
- United Nations General Assembly. (2010). *Guidelines for the Alternative Care of Children (A/RES/64/142)*.
- Vorria, P., Papaligoura, Z., Dunn, J., Van IJzendoorn, M.H., Steele, H., Kontopoulou, A., Sarafidou, J. (2003). Early experiences and attachment rela-

- onships of Greek infants raised in residential group care. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 44:1208–1220. doi: 10.1111/1469-7610.00202.
- Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği, (2005). Erişim tarihi: 19.12.2025. Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=8197&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Zeanah, C.H., Smyke, A.T., Koga, S., Carlson, E. (2005). The BEIP Core Group. Attachment in institutionalized and community children in Romania. *Child Development*, 76:1015–1028. doi: 10.1111/j.1467-8624.2005.00894.x.

VAKA YÖNETİMİ

Vaka yönetimi, çeşitli sosyal hizmetlerden veya sağlık kuruluşlarından ve personelinin yararlanarak, müracaatçı için gerekli olan hizmetleri planlamak, araştırmak, savunmak ve izlemek için kullanılan bir süreçtir (Barker, 1999).

Vaka yönetim sisteminin temel amacı, hizmetlerin parçalı ve birbirinden kopuk biçimde sunulmasını önleyerek hizmetsel bütünleşmeyi sağlamaktır. Hizmetsel bütünleşme, müracaatçıların gereksinimlerinin karşılanması ve sorunlarının çözümünde katkı sunabilecek kamu kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları gibi farklı aktörlerin hizmetlerinin, müracaatçı lehine olacak şekilde koordinasyon ve iş birliği içinde, birbirini tamamlayan bir bütün olarak yürütülmesi anlamına gelmektedir. Bu bütünlüğün tesis edilebilmesi ise müracaatçı açısından gerekli olan insani hizmetler arasında etkili bir bağlantı mekanizması kurulmasına bağlıdır; başka bir ifadeyle vaka yönetimi, hizmetlerin “yan yana” durmasını değil, müracaatçının ihtiyacına göre “birbirine bağlanarak” çalışmasını hedeflemektedir.

Çocuk merkezli vaka yönetimi, çocuğun korunma ve bakım sürecinin her aşamasında çocuk ve aileyle yakın çalışan profesyonel sosyal hizmet uzmanları ya da eğitilmiş yardımcı profes-

İzleme ve değerlendirme bulguları, rapor yazıp rafa kaldırmak için değil; öğrenme ve iyileştirme için kullanılmalıdır. Basit bir Planla-Uygula-Kontrol Et-Önlem Al (PUKÖ) döngüsü, birim düzeyinde kaliteyi görünür biçimde artırmaktadır.

- Planla: sorun alanını ve hedefi netleştir (ör. yönlendirmeler geç gerçekleşiyor).
- Önlem al: işe yarayan uygulamayı standartlaştır; yaramıyorsa yeni çözüm üret.
- Kontrol et: 4-6 hafta sonra göstergeleri karşılaştır (gecikme azaldı mı?).
- Uygula: küçük bir değişiklik dene (ör. standart yönlendirme formu ve takip tarihi zorunluluğu).

Vaka yönetiminin sahada iyi bir şekilde işlemesi, yalnızca iyi bir vaka planına değil; kurumlar arası işbirliğinin nasıl kurulduğuna ve yönetildiğine de bağlıdır.

KAYNAKLAR

- Barker, R. L. (1999). The social work dictionary, 4th Edition, NASW Press.
- Berkes, F., Kışlalıoğlu, M. (1990). Ekoloji ve çevre bilimleri. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Duyan, V., (2010). Sosyal Hizmet Temelleri, Yaklaşımları ve Müdahale Yöntemleri. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayınları, Ankara.
- Germain, C.B. (1979). Introduction: Ecology and social work. İçinde C.B. Germain (ed.) Social Work Practice: People and environments. New York: Columbia University Press.
- HM Government (2018). *Working Together to Safeguard Children. A guide to inter-agency working to safeguard and promote the welfare of children*. Erişim tarihi:11.09.2025 Erişim adresi: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/942454/Working_together_to_safeguard_children_inter_agency_guidance.pdf
- Miley, K.K., O'Melia, M., DuBois, B. (1998). Generalist social work practice: Empowering approach. Boston: Allyn Bacon.
- Zastrow, C.H, Kirst-Ashman, K. (1990). Understanding human behavior and the social environment, Chicago: Nelson-Hall Publishers.
- Zastrow, C.H. (1999). The practice of social work. CA: Brooks/Cole Publishing Co.

KORUYUCU AİLE VE EVLAT EDİNDİRME HİZMET MODELLERİ

Aile ortamında büyüyen, değerli olduğunu hisseden, birey olduğunun farkına varan çocuk sağlıklı bir gelişim göstermektedir. (Yıldırım al p ve Hız, 2018: 95). Alternatif bakıma ihtiyaç duyan çocuklar için ise koruyucu aile hizmeti ile evlat edinme hizmeti aile ortamı sağlanmasında en önemli hizmet modellerindendir.

23 Haziran 2021 tarihli ve 2021\12 sayılı Cumhurbaşkanlığı genelgesi ile Koruyucu Aile uygulamasının yaygınlaştırılması, kamuoyunda farkındalığının artırılması ve uygulamanın teşvik edilmesi maksadıyla 30 Haziran Günü “Koruyucu Aile Günü” olarak kutlanmasına karar verilmiştir. Günlerin kutlanması farkındalığın artması yönünde önemli katkılar sağlama kapasitesine sahiptir (Ataç, 2022).

Türkiye’de kuruluş bakımı altındaki çocuklarla ilgili son istatistiklere göre, 2002 yılında 19.375 olan kuruluş bakımındaki çocuk sayısının 2024 yılında 15.135’e düştüğünü, 2025 yılında ise 15.236 olduğunu göstermektedir (TÜİK, 2024, ÇHGM, 2025). Koruyucu aile hizmetlerinden yararlanan çocuk sayısına ilişkin mevcut en son veriler (Ekim 2025), 9.007 koruyucu aile yanına yerleştirilen 10.752 çocuk olduğunu göstermektedir (ÇHGM, 2025).

Sonuç olarak koruyucu aile ve evlat edinme hizmet modelleri çocukların sağlıklı bir aile ortamında büyümelerine imkân sağlayan aile odaklı alternatif bakım hizmetleri modelleridir. Türkiye’de özellikle koruyucu aile hizmet modeli son yıllarda toplum tarafından daha bilinir hale gelmiş, her geçen yıl daha fazla sayıda çocuk koruyucu aile hizmetinden faydalanmaktadır. Aile odaklı bu hizmetlerin yaygınlaşması ve tanıtılmasına yönelik ulusal ve uluslararası projeler yapılmaya devam etmektedir.

KAYNAKLAR

- Ataç, İ. (2022). Sosyal Politika Uygulaması Olarak Türkiye’de Koruyucu Aile Sistemi: Karşılaştırmalı Bir Analiz. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- ASHB, (2024). Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2024 Yılı Faaliyet Raporu, Ankara. Erişim tarihi: 13.09.2025. Erişim adresi: https://www.aile.gov.tr/media/197323/faaliyet-raporu-2024_son_28-02-2025.pdf
- ASHB, (2025). Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Koruyucu Aile Resmi İnternet Sitesi, İllere Göre Koruyucu Aile İstatistikleri (01.01.2025-31.12.2025). Erişim tarihi: 15.12.2025 Erişim adresi: <https://aile.gov.tr/koruyucu-aile/illere-gore-koruyucu-aile-istatistikleri/>
- ÇHGM, (2025). Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü E-Bülteni Ekim sayı: 35. Erişim tarihi 17.12.2025. Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/chgm/yayinlar/bultenler/>
- Evlat Edinme Yönergesi, (2002). T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü. Erişim tarihi: 11.11.2025. Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/uploads/chgm/uploads/pages/yonergeler/evlat-edinme-yonergesi-mulga.pdf>
- TÜİK, (2024). Türkiye İstatistik Kurumu-UNICEF, Türkiye’deki Çocuklar 2024 İstatistiklere Bakış. Erişim tarihi: 15.12.2025 Erişim adresi: https://www.tuik.gov.tr/media/announcements/Turkiye_Cocuk_2024TR.pdf
- TMK, (2001). Türk Medeni Kanunu 309 ve 311. Maddeleri, Erişim tarihi: 13.11.2025 Erişim adresi: <https://mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>
- Yıldırımalp S, Hız Ö. (2018). Türkiye’de çocuk refahı bağlamında korunmaya muhtaç çocuklara sunulan bir hizmet: koruyucu aile hizmeti. Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2(1):95.

GEÇİCİ KORUYUCU AİLE HİZMET MODELİ

Çocuklara kısa zaman aralıklarında acil bakım hizmeti vermek üzere yapılandırılan sistem olan “geçici koruyucu aile modeli” yaş aralığı dört ve üzeri ve bunlar arasında aile yanına verilmesi planlanmaktadır. 0-3 yaş grubu için en fazla iki çocuk, 4 yaşının üzerinde olanlar için aralarında asgari üç yaş farkı olmak kaydıyla en fazla üç çocuk yerleştirilebilmektedir. Kardeş olanlar için bu ölçütler geçerli değildir. Suça karışan çocukların yerleştirileceği ailede en fazla iki çocuk bulunmalıdır. Ayrıca suça karışan çocukla, suç mağduru çocukların aynı aile içerisinde bulunmamaları esas alınmaktadır (Ataç, 2022).

Geçici koruyucu aile hizmet modeli, çocukların aile içindeki tehlikelerden veya ihmalden korunabilmesi için bir geçiş dönemi sağlar. Bu modelde çocuklar, ailelerinden ayrıldıktan sonra, kalıcı bir yerleşim yerine karar verilene kadar, genellikle kısa bir süre için başka ailelerin yanında barındığı bir aile odaklı hizmet modelidir (Koruyucu Aile Yönetmeliği, 2012).

Özel durumları ve ihtiyaçları olan çocuklarla diğer çocukların bir arada ve aynı ailede yer almaması gerekmektedir. Bununla birlikte koruyucu aile yanına yerleştirilen çocukların birbirine zarar vermemeleri için koruma altına alınma nedenleri, yaş ve cinsiyet açısından da değerlendirilmeleri mutlaka yapılmalıdır.

tespiti için DNA testi gibi özellikli testlerin yapılması çocukların geçici koruyucu aile yanında ya da kuruluştaki kalma süresini artırmaktadır.

Geçici koruyucu aile modeli uluslararası literatürde farklı isimlerle de bilinmektedir. Dünyada acil durum koruyucu bakım (Emergency Foster Care), refakatçi bakım (Respite care), günlük bakım (Daily care), kısa süreli koruyucu bakım (short term foster care-Kurzzeitpflege), nöbetçi tam zamanlı bakım (Bereitschaftspflege), geçici süreli koruyucu bakım gibi farklı modeller kullanılmaktadır.

KAYNAKLAR

- Ataç, İ. (2022). Sosyal Politika Uygulaması Olarak Türkiye’de Koruyucu Aile Sistemi: Karşılaştırmalı Bir Analiz. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- BM Alternatif Bakım Kılavuzu (2010). Erişim tarihi: 11.11.2025 Erişim adresi: https://elelefederasyonu.org.tr/storage/app/media/docs/4_bm_alternatif_bakim.pdf
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, (1989). Erişim tarihi: 25.09.2025 Erişim adresi: <https://www.unicef.org/turkiye/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme>
- Çocuk Koruma Kanunu (2005). Erişim tarihi: 15.08.2025 Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5395&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Koruyucu Aile Yönetmeliği, (2012). Erişim tarihi: 25.09.2025 Erişim adresi: <https://aile.gov.tr/uploads/chgm/uploads/pages/yonetmelikler/koruyucu-aile-yonetmeli.pdf>
- Sosyal Hizmetler Kanunu (1983). Erişim tarihi: 15.08.2025 Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2828&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

TÜRKİYE'DE ÇOCUK HİZMETLERİNDE KURULUŞ BAKIM MODELLERİ

Türkiye’de çocuklara yönelik hizmetlerin planlanması ve yürütülmesinde, çocuğun üstün yararı ilkesinin ve çocuk haklarının korunmasının temel bir referans çerçevesi olarak benimsendiği görülmektedir (Lotfi, 2021). Bu yaklaşım, çocukların güvenliğinin sağlanması, ihmal ve istismarın önlenmesi, gelişimsel ihtiyaçlarının karşılanması ve katılım haklarının gözetilmesi gibi alanlarda politika ve uygulamaların yönünü belirleyen normatif bir zemin sunmaktadır. Ancak çocuk koruma sistemleri statik yapılar değildir; toplumsal koşullardaki değişimler, kamu yönetimi kapasitesi, sosyal politika öncelikleri ve kurumsal yapılanmalarla birlikte zaman içinde dönüşmektedir.

Türkiye’de belirli dönemlerde yaşanan sosyo-ekonomik dalgalanmalar, iç ve dış göç hareketleri, kentleşme dinamikleri, işgücü piyasasındaki değişimler ve siyasal-yönetsel yeniden yapılanmalar, çocukların korunma ihtiyaçlarının görünürlüğü ve niteliğini etkileyebilmekte; buna bağlı olarak çocuk hizmetlerinin örgütlenme biçimlerinde de farklılaşmalar ortaya çıkabilmektedir. Bu bağlamda, çocuk koruma sisteminin hangi sorunları öncelediği, hangi hizmet modellerine ağırlık verdiği ve kaynaklarını nasıl tahsis ettiği, büyük ölçüde dönemin toplumsal ve siyasal bağlamıyla ilişkilidir.

KAYNAKLAR

- ASHB, (2024). Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2024 Yılı Faaliyet Raporu, Ankara. Erişim tarihi: 13.09.2025. Erişim adresi: https://www.aile.gov.tr/media/197323/faaliyet-raporu-2024_son_28-02-2025.pdf
- ASHB, (2025). Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Samsun İl Müdürlüğü Himaye-i Etfal Cemiyetinin Kuruluşu (İstanbul). Erişim tarihi: 16.12.2025 Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/samsun/hakkimizda/tarihce/>
- ÇHGM, (2025). Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü E-Bülteni Ekim sayı: 35. Erişim tarihi 17.12.2025. Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/chgm/ya-yinlar/bultenler/>
- Lotfi, S. (2021). Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nda Çocuklara Yönelik Hizmetler. Editörler: Özmen, N. ve Beki, A. Sosyal Hizmet Kurum ve Kuruluşları Merkezi Kamu Kuruluşları – Uluslararası Kuruluşlar. Efe Akademi, İstanbul
- Yazıcı, E. (2012). Korumaya Muhtaç Çocukları ve Çocuk Evleri, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(18): 499-525.
- Yıldırım, Ş. (2017). 2000'li yıllarda Çocuk Koruma Sistemi İçinde Bakım Hizmetlerinin Genel Görünümü. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 15(1):87-110.

KURULUŞ BAKIMININ ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 1991 yılında yürürlüğe girmesinden bu yana, araştırmaların ortaya koyduğu veriler ışığında çocuğun iyi olma haline ilişkin görüşler de değişime uğramıştır. Özellikle küçük çocuklar söz konusu olduğunda kuruluş bakımının, çocuğun sağlığı, gelişimi ve iyi olma hali açısından riskler taşıyabileceği kabul edilmektedir (Save The Children, 2009). Bu görüş, BM Alternatif Bakım Kılavuzunda, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Komitesi'nin (CRC Komitesi) 9 No'lu Genel Yorumunda (CRC, 2007) ve BM Engelli Hakları Komitesi'nin (CRPD Komitesi) 5 No'lu Genel Yorumunda da yansıtılmıştır (BM İnsan Hakları Konseyi, 2017). Kuruluş bakımının çocuklar ve özellikle de küçük yaştaki çocuklar üzerindeki etkisi gelişimsel açıdan ele alındığında aile temelli hizmetlere kıyasla olumsuzdur. Bu doğrultuda üç yaşın altındaki çocukların ancak çok istisnai durumlarda kurum bakımına yerleştirilmesi gerektiği hususunda güçlü bir fikir birliği bulunmaktadır (BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, 2011).

Aile, toplumun temel birimi ve çocukların büyümesi, refahı ve korunması için doğal bir ortam olduğundan, çabalar öncelikle çocuğun anne babasının veya uygun olduğunda diğer yakın aile üyelerinin bakımında kalmasını veya onlara geri dönmesini

- Çocukların kaldığı ortamlar genellikle yaş ve engellilik durumu açısından homojen olma eğilimindedir. Çocuklar kuruluşa geldikten sonra yaşlarına bağlı olarak kuruluş değişikliği yaşayabilmektedir.
- Çocuklara bakım veren bakım elemanları iş yoğunluklarına ve kişisel yaşamlarına bağlı olarak kurum ve yer değişikliği yapabilmektedir. Bu durum bir çocuğun kuruluştaki kaldığı sürede çok farklı profillerde bakım elemanı ile bağ kurabilmektedir.
- Bakım elemanlarının eğitimleri sınırlıdır. Mesailerinin çoğunluğunu çocuk bakımı ile geçirmekte bu durum sosyal etkileşim süresini azaltmaktadır.
- Kız çocukları erkek çocuklarına göre aile odaklı hizmet modellerinden daha fazla yararlanmaktadır. Bu durum kuruluşlarda erkek çocuk sayısının fazlalığına yol açmaktadır.
- Sosyal çalışma görevlilerinin ve bakım elemanlarının sorumlu oldukları çocuk sayılarının fazlalığı nedeniyle çocuklara yönelik bireysel gelişim programlarını yürütmenin önünde engeller olabilmektedir.

KAYNAKLAR

- Ainsworth, M.D.S., Blehar, M.C., Waters, E., Wall, S. (1978). Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- BM Alternatif Bakım Kılavuzu (2010). Erişim tarihi: 11.11.2025 Erişim adresi: https://elelefederasyonu.org.tr/storage/app/media/docs/4_bm_alternatif_bakim.pdf
- BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, (2011). Avrupa Bölge Ofisi, Üç Yaşın Altındaki Kırılgan Çocukların Hakları: Kurumsal bakıma yerleştirilmelerinin sona erdirilmesi, Erişim tarihi: 15.12.2025. Erişim adresi: https://bettercarenetwork.org/sites/default/files/Children_under_3.pdf
- BM İnsan Hakları Konseyi, (2017). Engelli Hakları Özel Raportörü Raporu, Catalina Devandas, Engelli kişilerin hakları, BM Belgesi. A/HRC/40/54.
- Bowlby, J. (1952). Maternal care and mental health. Geneva: World Health Organization.

- Carlson, M., Earls, F. (1997). Psychological and neuroendocrinological sequelae of early social deprivation in institutionalized children in Romania. Annual New York Academy of Science, 807:419-428. doi: 10.1111/j.1749-6632.1997.tb51936.x.
- Chugani, H. T., Behen, M. E., Muzik, O., Juhasz, C., Nagy, F., & Chugani, D. C. (2001). Local brain functional activity following early deprivation: A study of postinstitutionalized Romanian orphans. *NeuroImage*, 14, 1290-1301.
- CRC, (2007). Convention on the Rights of the Child General Comment No.9. Erişim tarihi: 15.12.2025 Erişim adresi: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2F-C%2FGC%2F9&Lang=en
- Dobrova-Krol, N.A., Van IJzendoorn, M.H., Bakermans-Kranenburg, M.J., Juffer, F. (2010). The importance of quality of care: Effects of perinatal HIV-infection and early institutional rearing on preschoolers' attachment and indiscriminate friendliness. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. doi: 10.1111/j.1469-7610.2010.02243.x
- Fisher, L., Ames, E. W., Chisholm, K., & Savoie, L. (1997). Problems reported by parents of Romanian orphans adopted to British Columbia. *International Journal of Behavioral Development*, 20, 67-83.
- Gunnar, M.R. (2001). Effects of early deprivation. In: Nelson CA, Luciana M, editors. *Handbook of developmental cognitive neuroscience*. Cambridge, MA: MIT Press; pp. 617-629.
- Gunnar, M.R., Bruce, J., Grotevant, H.D. (2000). International adoption of institutionally reared children: Research and policy. *Development and Psychopathology*, 12:677-693. doi: 10.1017/s0954579400004077.
- Herreros, F. (2009). Attachment security of infants living in a Chilean orphanage. Poster presented at the Biennial Meeting of the Society for Research in Child Development; Denver, U.S.A.
- Kreppner, J. M., O'Connor, T. G., & Rutter, M. (2001). Can inattention/overactivity be an institutional deprivation syndrome? *Journal of Abnormal Child Psychology*, 29, 513-528.
- MacLean, K. (2003). The impact of institutionalization on child development. *Development and Psychopathology*, 15(4), 853-884. <https://doi.org/10.1017/S0954579403000415>
- Morison, S. J., Ames, E. W., & Chisholm, K. (1995). The development of children adopted from Romanian orphanages. *Merrill-Palmer Quarterly*, 41, 411-430.
- Morison, S. J., & Ellwood, A. L. (2000). Resiliency in the aftermath of deprivation: A second look at the development of Romanian orphanage children. *Merrill-Palmer Quarterly*, 46, 717-737.
- Nelson, Charles, et al. (2009). The Deprived Human Brain: Developmental deficits among institutionalized Romanian children—and later improvements—strengthen the case for individualized care. *American Scientist* (97): 222.

- O'Connor, T. G., Bredenkamp, D., Rutter, M., & the English and Romanian Adoptees Study Team. (1999). Attachment disturbances and disorders in children exposed to early severe deprivation. *Infant Mental Health Journal*, 20, 10-29.
- O'Connor, T. G., Rutter, M., & the English and Romanian Adoptees Study Team. (2000). Attachment disorder behavior following early severe deprivation: Extension and longitudinal follow-up. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 39, 703-712.
- Palacios, J., Sánchez-Sandoval, Y. (2005). Beyond adopted/non-adopted comparisons. In: Brodzinsky D, Palacios J, editors. *Psychological issues in adoption: Research and applications*. Westport, CT: Greenwood, pp. 115-142.
- Rutter, M., & the English and Romanian Adoptees Study Team. (1998). Developmental catch-up, and delay, following adoption after severe global early privation. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 39, 465-476.
- Save The Children, (2009). Keeping Children Out of Harmful Institutions. Erişim tarihi: 15.12.2025. Erişim adresi: <https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/1398.pdf>
- Steele, M., Steele, H., Jin, X., Archer, M., Herreros, F. (2009). Effects of lessening the level of deprivation in Chinese orphanage settings: Decreasing disorganization and increasing security. Paper presented at the Biennial Meeting of the Society for Research in Child Development; Denver, U.S.A.
- The St. Petersburg-USA Orphanage Research Team, (2005). Characteristics of children, caregivers, and orphanages for young children in St. Petersburg, Russian Federation. *Applied Developmental Psychology*, 26:477-506.
- UNICEF (2012). The Negative Impact of Institutionalization on Children 0-3 Years. Erişim tarihi: 15.12.2025. Erişim adresi: <https://www.unicef.org/ghana/media/3026/file/The%20Negative%20Impact%20of%20Institutionalisation%20on%20Children.pdf>
- Van IJzendoorn M.H., Bakermans-Kranenburg M.J., Juffer, F. (2007). Plasticity of growth in height, weight and head circumference: Meta-analytic evidence of massive catch-up of children's physical growth after adoption. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics*, 28:334-343. doi: 10.1097/DBP.0b013e31811320aa.
- Vorria, P., Papaligoura, Z., Dunn, J., Van IJzendoorn, M.H., Steele, H., Kontopoulou, A., Sarafidou, J. (2003). Early experiences and attachment relationships of Greek infants raised in residential group care. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 44:1208-1220. doi: 10.1111/1469-7610.00202.
- Zeanah, C.H., Smyke, A.T., Koga, S., Carlson, E. (2005). The BEIP Core Group. Attachment in institutionalized and community children in Romania. *Child Development*, 76:1015-1028. doi: 10.1111/j.1467-8624.2005.00894.x.

ALTERNATİF BAKIM HİZMETLERİNDE BİYOLOJİK AİLE İLE ÇALIŞMA

Çocukların ‹çocukluk döneminde ve sonrasında güvenli, istikrarlı ve sevgi dolu bir aileye› sahip olmalarını sağlamak için çocuk ve aile merkezli bir yaklaşım gereklidir. Her ailenin bakım süreci kendine özgüdür, ancak keder ve kayıp duyguları yaygındır. Biyolojik ailelerin, bu yolculuğun farklı aşamalarında rollerini başarılı bir şekilde yeniden belirleyebilmeleri için desteğe ve anlayışa ihtiyaçları vardır (DfE, 2011).

Biyolojik ebeveynler, sosyal hizmet uzmanlarından katılım, bilgi ve anlayış – yani empati ve saygı – isterler (Schofield ve ark., 2011). Aktif dinleme ve dürüst iletişim bu anlayışı geliştirecektir.

Sosyal hizmet uzmanları, çocukların, koruyucu ailelerin, evlat edinenlerin ve biyolojik ailelerin değişen ihtiyaçlarını dengelemek zorundadır. Duygusal olarak yoğun durumlarda uygun şekilde yanıt vermeli ve çoğu zaman kırılgan olan ilişkileri korumalıdır. Bunu başarıyla yapabilmek için, sosyal hizmet uzmanlarının bu işin kendi duyguları ve tepkileri üzerindeki etkisinin farkında olmaları gerekir.

Doğru destek verildiğinde, direnç gösteren ailelerin bile zamanla tutumlarını değiştirebildiğine dair kanıtlar mevcuttur (Schofield ve ark., 2011). Çocukları ellerinden alınan çoğu ebeveyn, yas, üzüntü, keder ve öfke duyguları yaşar. Çoğu

Esasları Hakkında Yönetmelik, 2022). Bu, yeniden birleşmenin “kuruluş dışı bir mesele” değil, kuruluş hizmetinin nihai hedefi olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla kuruluşlarda çalışan ekibin biyolojik aileyle görüşme ve yeniden birleşme planlamasına katılımı; ziyaret düzenlemeleri, aileyle iletişim, çocuğun duygu düzenleme ve uyum çalışmaları açısından zorunludur.

KAYNAKLAR

- California Evidence-Based Clearinghouse for Child Welfare. (n.d.). *Family Group Decision Making (FGDM): Detailed*. Erişim tarihi: 11.09.2025 Erişim adresi: <https://www.cebc4cw.org/program/family-group-decision-making/detailed>
- Casey Family Programs. (2024). *Less time in foster care: Strategies for achieving safe and timely family reunification*. Erişim tarihi: 11.09.2025 Erişim adresi: <https://www.casey.org/minimize-separation-strategies/>
- Child Welfare Information Gateway. (n.d.). *Reunifying families*. U.S. Department of Health and Human Services, Children's Bureau. Erişim tarihi: 11.09.2025 Erişim adresi: <https://www.childwelfare.gov/topics/permanency/reunifying-families/?top=117>
- Çocuk Koruma Kanunu (2005). Erişim tarihi: 15.08.2025 Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5395&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Çocuk Koruma Kanuna Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkındaki Yönetmelik, (2006). Erişim tarihi: 18.08.2025 Erişim adresi: <https://cigm.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/232020113231%C3%87ocuk%20Koruma%20Kanununa%20G%C3%B6re%20Verilen%20Koruyucu%20ve%20Destekleyici%20Tedbir%20Kararlar%C4%B1n%C4%B1n%20Uygulanmas%C4%B1%20Hakk%C4%B1nda%20Y%C3%B6netmelik.pdf>
- Çocuk Koruma Hizmetleri Planlama ve Çocuk Bakım Kuruluşlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (2022). Erişim tarihi: 16.08.2025 Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/media/115396/cocuk-koruma-hizmetleri-planlama-ve-cocuk-bakim-kuruluslarinin-calisma-usul-ve-esas-lari-hakinda-yonetmelik.pdf>
- Cleaver H (2000) *Fostering Family Contact: A study of children, parents and foster carers*. London: The Stationery Office
- DfE (2011) *Fostering Services: National Minimum Standards*. London. Erişim tarihi: 20.12.2025. Erişim adresi: <https://webarchive.nationalarchives.gov>

- uk/ukgwa/20130401151715/https://www.education.gov.uk/publications/eOrderingDownload/NMS%20Fostering%20Services.pdf
- Goldacre, A., Hood, R., & Bywaters, P. (2022). Reunification and Re-entry to Care: An Analysis of the National Datasets for Children Looked after in England. *British Journal of Social Work*, 52(8), 4756–4777. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcac079>
- Guidelines for the Alternative Care of Children. (2010). *United Nations Guidelines for the Alternative Care of Children* (UN General Assembly endorsement; publication edition). Erişim tarihi: 19.12.2025 Erişim adresi: <https://www.sos-childrensvillages.org/getmedia/4972cb2e-62e1-4ae8-a0bc-b0e27fe3ea97/101203-UN-Guidelines-en-WEB.pdf>
- Hess, P. (2003, October). Visiting between children in care and their families: A look at current policy. The national resource center for foster care and permanency planning. Hunter College School of Social Work. Retrieved from http://www.hunter.cuny.edu/socwork/nrcfcpp/downloads/visiting_report-10-29-03.pdf
- Jedwab, M., & Shaw, T. V. (2017). Predictors of reentry into the foster care system: Comparison of children with and without previous removal experience. *Children and Youth Services Review*, 82, 177–184. <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.09.027>
- Mallon, G. P. & Hess, P. (2005). Visits: Critical to the wellbeing and permanency of children and youth in care. In Hess, P. and Mallon, G. (Eds.), *Child welfare for the twenty-first century: A handbook of practices, policies and programs*, pp. 548-557. New York: Columbia University Press.
- Neil E, Cossar, J, Lorgelly, P and Young, J (2010) *Helping Birth Families: Services, costs and outcomes*. London: BAAF
- Office of the Children's Court of Philadelphia—Family Court (OCFCP), (2022). *Family visitation in the child welfare system* (Brief). Erişim tarihi: 19.12.2025 Erişim adresi: <https://ocfcpcourts.us/wp-content/uploads/2022/02/2.-Family-Visitation-in-the-Child-Welfare-System.-new.pdf>
- Schofield G, Moldestad B, Höjer I, Ward E, Skilbred D, Young J and Havik T (2011) 'Managing Loss and a Threatened Identity: Experiences of parents of children growing up in foster care, the perspectives of their social workers and implications for practice' *British Journal of Social Work* 41 (1) 74-92
- Schofield G and Stevenson O (2009) 'Contact and Relationships between Fostered Children and their Birth Families' in Schofield G and Simmonds J (eds) *The Child Placement Handbook: Research, policy and practice*. London: BAAF
- Yazıcı, E. (2014). Çocuk koruma sistemi ve koruyucu aile bakım yönteminde yeni yaklaşımlar. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(2), 247–270.